

สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

The States and Problems of the Budget Administration of the Basic Education Schools under the Jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 29

วีระพงษ์ ก้านกิ่ง¹, ชวนคิด มะเสนะ²
Weerapong Kangking¹, Chaunkid Masena²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบ และเพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่รายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 อยู่ 4 ด้าน ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (Master of Education Program in Educational Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University)

² ผศ.ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ภาควิชาการประถมศึกษา (Asst. Prof, Ed.D. Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University)

3. ปัญหาที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนงบประมาณ แผนงาน/โครงการ และ การจัดทำแผนการใช้งบประมาณ ปฏิทินปฏิบัติงาน และการประเมินแผนกลยุทธ์ ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณที่สำคัญคือ สถานศึกษาควรจัดประชุมบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจ และจัดอบรมเกี่ยวกับดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ

คำสำคัญ: สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

Abstract

The research aimed to study , compare, and investigate the problems and suggestions to improve the budget administration of the basic schools under the jurisdiction of the primary schools under the jurisdiction of the Office of the Secondary Education Service Area 29 as classified by positions, working experiences and school size. The population used in the study was 162 administrators and heads of the budget administration unit of the primary schools in question in the academic year 2016. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to 0.89. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were as follows.

1. The budget administration in the basic education schools in the study was found to be at a high level.

2. The comparison showed that the teachers holding different in positions and working experiences found to be no significance, both as a whole and in individual aspects. The opinions, as a whole, of the teachers working in different sized schools were statistically different at .01 level of significance, while in individual aspects revealed that they were statistically different at .01 level of significance in 4 aspects and not different in 3 aspects.

3. The important problems concerning the budget administration were no communal participation in planning the programs and projects, scheduling to use the budget, and evaluating. The important suggestions on how to improve the budget administration were organizing the meetings on understanding of the budget administration, and holding a training on budget planning in details.

Keywords: States of Budget Administration in Basic Education Schools, Office of Secondary School Area 29

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาของไทยเกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2540 มาตราที่ 29 และ 50 โดยให้ตราพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มีสาระสำคัญ เกี่ยวกับการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ การปฏิรูปการศึกษา จะประกอบด้วยปฏิรูปกระบวนการ 4 กระบวนการ ได้แก่ การปฏิรูป การบริหารและการจัดการ การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้ และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทาง ปฏิบัติมีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติ มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 ข : 6) ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีนโยบายมุ่งเน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการ จัดการศึกษาไปสู่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สถานศึกษา และจัดระบบการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 21) ซึ่งทางรัฐบาลได้สนับสนุนอย่างเพียงพอทั้ง ทางด้านงบประมาณและบุคลากรที่ให้ความรู้แก่สถานศึกษา แต่งานบริหารงบประมาณและ การเงินนั้นมีความสำคัญเพราะเป็นงานที่ส่งเสริมกิจการงานต่างๆ ให้สถานศึกษาสามารถ ดำเนินงานได้ลุล่วงไปด้วยดีอีกทั้งมีกฎหมายแพ่งเข้ามาเกี่ยวข้อง หากมีการกระทำผิดระเบียบ จึง ต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบถูกต้อง โดยปริมาณของงบประมาณที่สถานศึกษา ได้รับนั้นจะแปรผันตามสัดส่วน ขนาดและปริมาณงานในโรงเรียน

จากการกระจายอำนาจตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว ซึ่งทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารตนเองได้อย่างอิสระ แต่ก็เป็ภาระหนักของผู้บริหาร เพราะ การกระจายอำนาจเป็นการกระจายทั้งภารกิจและความรับผิดชอบ ทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคลากรและ การบริหารทั่วไปในการกระจายอำนาจในการบริหาร งบประมาณให้สถานศึกษา ถือเป็ภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของผู้บริหาร จากที่ผ่านมาผู้บริหาร โรงเรียนไม่ได้บริหารงบประมาณเอง เพราะกรม ต้นสังกัดจะเป็นฝ่ายตัดสินใจ และบริหารจัดการ

งบประมาณเกือบทั้งหมด จะมอบหมายให้โรงเรียนดำเนินการในส่วนงบประมาณค่าวัสดุเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ปัจจุบันโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารงบประมาณด้วยตนเอง ตามขอบเขตภารกิจงาน ได้แก่ 1) การจัดทำและเสนอของงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและ ผลการดำเนินงาน 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5) การบริหารงานการเงิน 6) การบริหารบัญชี 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ซึ่งลักษณะการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในปัจจุบัน กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงบประมาณและหน่วยบริหารการเงินโดยสถานศึกษาสามารถกำหนดความต้องการและเสนอของงบประมาณผ่านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา งบประมาณที่ได้รับจัดสรรอยู่ในรูปของเงินก้อน ที่สถานศึกษามีอำนาจในการบริหารตามกรอบงบประมาณที่ได้รับ การบริหารระบบใหม่ จะเน้นการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานหรือมุ่งเน้นผลงาน ส่วนระบบงบประมาณก็จะเป็นแบบมุ่งเน้นผลงานที่ลดการควบคุมรายละเอียดจากส่วนกลาง เพื่อให้หน่วยงานมีความอิสระและความคล่องตัวในการบริหารให้บรรลุตามแผนที่กำหนดไว้ และเพื่อให้การบริหารงบประมาณมีความสอดคล้องกับระบบและวิธีการ กับระบบและวิธีการงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์มีผลสำเร็จตามภารกิจที่กำหนดและรับผิดชอบต่อการใช้จ่ายงบประมาณ โดยมีแผนกลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และการติดตาม รายงานผล เป็นเครื่องมือกำกับดูแลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ความโปร่งใสและสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้ (กระทรวงการคลัง, 2546 : 1)

เนื่องจากงานบริหารงบประมาณและการเงินของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษา และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ถ้าสถานศึกษาขนาดเล็ก งานบริหารงบประมาณย่อมมีน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่หรือสถานศึกษาที่มีบุคลากรจำนวนมาก ทั้งทรัพย์สินงบประมาณ และองค์ประกอบอื่นๆ ก็มีมากขึ้น ซ้ำยังมีวิธีการที่เป็นระบบและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แต่ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ตาม ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบงานงบประมาณและการเงินของสถานศึกษาด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำเนินการต่างๆ ได้ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจ และหน้าที่ตามกฎหมาย และวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และในการบริหารงานงบประมาณอีกคนหนึ่งที่เขาามีบทบาทอย่างมากเข้ามาช่วยในการบริหารงาน

งบประมาณของสถานศึกษา คือ หัวหน้างานการเงินของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผู้จัดทำบัญชีงบประมาณ ตรวจสอบการใช้จ่ายของสถานศึกษา ความสามารถของหัวหน้างานการเงินก็มีผลอย่างยิ่งต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษานั้นๆ

จากความสำคัญของการบริหารงบประมาณ ข้อบกพร่อง และปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงบประมาณที่กล่าวแล้ว และเนื่องจากผู้วิจัยมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาค้นคว้า เรื่องปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหาร งานงบประมาณในโรงเรียนที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อเป็นข้อมูลให้กับโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 81 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณหัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณจำนวน 81 คน รวมทั้งสิ้น 162 คน

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์การปฏิบัติการตามสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการตามสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการทดสอบค่า t ขนาดของสถานศึกษาโดยการทดสอบค่า F และเมื่อพบความแตกต่างทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe'

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทั้ง 7 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ รองลงมา คือ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารบัญชี

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทั้ง 7 ด้าน พบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยในด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา, ด้านการบริหารการเงิน, ด้านการบริหารบัญชีและด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณและด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคูเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า มีปัญหาในด้านของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของสถานศึกษา และรายละเอียดในการจัดทำแผนงบประมาณ แผนงาน งาน โครงการ ที่เชื่อมโยงกับผลิตผลและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณ ปฏิทินปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานประจำปี ขาดการประเมินแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและการรายงานการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ บุคลากรที่รับผิดชอบปฏิบัติงานไม่ตรงสายงาน รวมทั้งต้องรับผิดชอบทั้งงานด้านการสอนและงานพิเศษ ไม่มีระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่ตรงตามแผนงาน/โครงการ ระบบบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งการบันทึกและสรุปบัญชีเงินคงเหลือประจำวัน ทะเบียนคุมวัสดุ ครุภัณฑ์ ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และการรายงานการตรวจสอบพัสดุประจำปีของสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครูเพื่อศึกษา วิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาร่วมกัน จัดอบรมการทำแผนกลยุทธ์ แผนงาน/โครงการแก่บุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน/โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำแผนระดมทรัพยากรทั้งระยะสั้น และระยะยาว คณะกรรมการคัดเลือกนักเรียนเพื่อพิจารณาให้กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา ดำเนินการด้วยความยุติธรรม ละเอียด รอบคอบ และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จัดเตรียมประมาณการการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้า สำหรับแผนงาน/โครงการระยะ 2-3 ปี จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีรูปแบบเดียวกัน เช่น จัดทำแผนตามปีการศึกษา หรือจัดทำแผนตามปีงบประมาณ จัดระบบควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิบัติงานตามแผนงาน/

โครงการ ที่วางไว้ให้ครบถ้วน แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินทุกประเภท คณะกรรมการตรวจสอบภายในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี ทุกสิ้นปีการศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่ แต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารการเงิน การบัญชีและพัสดุ มาปฏิบัติงานและส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าร่วมอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ มีการบริหารงบประมาณภายในวงเงินของแผนงานที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ จัดทำเอกสาร หลักฐานทางการเงินการบัญชี ให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน บันทึกบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินประจำวัน รายงานฐานะทางการเงินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษา เป็นลายลักษณ์อักษร จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินทุกประเภทให้ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน มีการรายงานการตรวจสอบพัสดุประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามกำหนด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการจัดทำงบประมาณและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารนำรูปแบบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาบริหารในสถานศึกษา ทำให้การบริหารงบประมาณเป็นไปตามวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรง ไตโย (2549 : บทคัดย่อ) ก็ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ นิลเอก (2554) สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันจิรา อมรสถิตย์ (2548 : 88-91) ศึกษาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดทำและเสนอของงบประมาณ โรงเรียนมีการจัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อของบประมาณด้านการจัดสรรงบประมาณ โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับงบประมาณด้านการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินการโรงเรียนมีการตรวจสอบการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โรงเรียนมีข้อมูลของนักเรียนที่ต้องรับทุนการศึกษา ด้านการบริหารการเงิน โรงเรียนมีการเก็บรักษาเงินได้ถูกต้อง ด้านการบริหาร การบัญชี โรงเรียนมีการตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินตามรายงานเงินคงเหลือประจำวัน ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์โรงเรียนมีการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรวจสอบงบประมาณ รายละเอียด เกณฑ์ และคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุ

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

2.1 ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ มีการประสานงานกันในเรื่องการบริหารงบประมาณ โดยที่ผู้บริหารเป็นผู้มีหน้าที่ติดตามและสั่งการให้ผู้ปฏิบัติดำเนินการตามระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่มบริหารงบประมาณ มีการปรึกษาหารือวางแผนร่วมกัน ถ้าเกิดปัญหาขึ้นก็จะร่วมมือกันแก้ไข รวมทั้ง ในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษานั้นเป็นการบริหารงบประมาณตามจำนวนนักเรียนมีนโยบาย ระเบียบแนวปฏิบัติตั้งไว้ว่ามีการจัดสรรงบประมาณอย่างไรบ้าง โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การทำงานเลย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงานไม่มีผลต่อสภาพการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทีป เดชพันธ์ (2546 : 65) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าหน้าที่การเงินที่มีต่อสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ นิลเอก (2554) สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี

เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน และวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพ การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 29 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหาร การเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณและด้านการ ตรวจสอบติดตามประเมินผล ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสภาพปัจจุบันที่มีการโอน งบประมาณให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดการงบประมาณเอง ซึ่งสถานศึกษาขนาดเล็กจะได้รับ งบประมาณน้อยทำให้การบริหารงบประมาณง่ายไม่ยุ่งยาก แต่สถานศึกษาขนาดใหญ่มีการ จัดสรรงบประมาณมากทำให้การบริหารงบประมาณจะต้องทำในรูปของคณะกรรมการ มีระบบ ระเบียบ มีการวางแผนอย่างชัดเจน รวมทั้งในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีบุคลากรไม่เพียงพอ สำหรับขอบข่ายงานบริหารงบประมาณ จึงเป็นสาเหตุทำให้ความคิดเห็นของสถานศึกษาขนาด ต่างๆ กัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพงษ์ สายวรรณ (2548 : 74) ได้ศึกษาการบริหารงานการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำนาจเจริญ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและเจ้าหน้าที่การเงินที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มี ขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษอำนาจเจริญ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณเฑียร น้อยบุตติ (2549 : 80-81) สภาพและปัญหาการ บริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ใน โรงเรียนทั้งสามขนาดมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการปฏิบัติ มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ปัญหาการบริหารงบประมาณในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่มิมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใน โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนทั้งสามขนาดพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ ธงชัย เปรมชนม์ (2550 : 70-71) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพและปัญหาการ บริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จันทบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การ

จัดสรรงบประมาณและการบริหารบัญชี และมากที่สุด คือ การบริหารการเงินและการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คือ การจัดทำและเสนอของบประมาณ และการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงบประมาณ พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีสภาพการบริหารงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 7 ด้าน

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 พบว่า

3.1 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ มีปัญหา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของสถานศึกษา และรายละเอียดในการจัดทำแผนงบประมาณ แผนงาน งาน โครงการ ที่เชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน ดังนั้น สถานศึกษาควรประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะครู เพื่อศึกษา วิเคราะห์นโยบายทางการศึกษา ร่วมกัน จัดอบรมการทำแผนกลยุทธ์ แผนงาน/โครงการแก่บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน/โครงการ ให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2545: 9 - 10) ที่กล่าวถึง การวางแผนกลยุทธ์ ว่าเป็นการวางแผนที่คำนึงถึงศักยภาพและผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายในที่มีต่อหน่วยงานและสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ว่า จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) คืออะไร และภายใต้สภาพแวดล้อมมีสิ่งใดที่เป็นโอกาส (Opportunities) สิ่งใดที่เป็นภาวะคุกคามหรืออุปสรรค (Threats) เรียกว่า SWOT Analysis โดยนำผลการวิเคราะห์มาเป็นกรอบความคิดในการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าประสงค์กลยุทธ์ รวมทั้งผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ของหน่วยงานและสถานศึกษา และมีการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จของงาน (Key Performance Indicator)

3.2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ มีปัญหา คือ การจัดทำแผนการใช้งบประมาณ ปฏิทินปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและการเบิกจ่ายเงินงบประมาณเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานประจำปี ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจัดเตรียมประมาณการการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้า สำหรับแผนงาน/โครงการระยะ 2-3 ปี จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีรูปแบบเดียวกัน เช่น จัดทำแผนตามปีการศึกษา หรือจัดทำแผนตามปีงบประมาณ จัดระบบควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ ที่วางไว้ให้ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสามัญศึกษา (2544 : 41 - 44) ที่กล่าวถึง ระบบการคิดต้นทุนกิจกรรม หรือ ABC ว่าเป็นระบบการบริหารต้นทุนที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมของต้นทุนที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ซึ่งระบบดังกล่าวจะเน้น

การบริหารต้นทุนโดยแบ่งการดำเนินงานขององค์กรออกเป็นกิจกรรม ต่างๆ การระบุกิจกรรมจะช่วยให้ทราบว่า การดำเนินงานขององค์กรประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง ตลอดจนเวลาที่ใช้ไปในแต่ละกิจกรรม รวมทั้งผลได้จากการประกอบกิจกรรมเหล่านั้น ขั้นตอนง่ายๆ ของระบบ ABC จึงประกอบด้วย การกำหนดกิจกรรม การคิดต้นทุนกิจกรรม และการวัดผลการปฏิบัติงานทั้งในรูปของเวลาและคุณภาพ

3.3 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล มีปัญหา คือ การขาดการประเมินแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาและการรายงานการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรม ตามแผนปฏิบัติการ โดยสถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่ายเงินทุกประเภท คณะกรรมการตรวจสอบภายในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประเมินแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี ทุกสิ้นปีการศึกษาและรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมสามัญศึกษา (2544 : 28 - 31) และสำนักงบประมาณ (2542 : 32 - 33) ที่กล่าวว่า การตรวจสอบภายใน เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานการจัดการทางการเงินที่ส่วนราชการจะต้องกำหนดวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ก่อนที่จะได้รับการกระจายอำนาจทางการเงิน โดยการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจะไปลดบทบาท และอำนาจของหน่วยงานกลางในการควบคุมการดำเนินงานของส่วนราชการ อย่างไรก็ตามการจัดงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานจะทำให้เกิดอิสระในการบริหารงบประมาณมากขึ้น ในขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดช่องโหว่ในการใช้งบประมาณอย่างไม่มีประสิทธิภาพได้

3.4 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีปัญหา คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรและการจัดทำแผนระดมทรัพยากรของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการพิจารณาทุนสำหรับนักเรียน สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดทำแผนระดมทรัพยากรทั้งระยะสั้นและระยะยาว คณะกรรมการคัดเลือกนักเรียนเพื่อพิจารณาให้กู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษาดำเนินการด้วยความยุติธรรม ละเอียดยรอบคอบ และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยสิทธิ์ เถลิ้มมีประเสริฐ (2544 : 1 - 3) ที่สรุปว่า ระบบการวางแผนกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ จะต้องมีการกำหนดพันธกิจ ภารกิจหลักของหน่วยงานและผลลัพธ์ที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นจากผลผลิตที่ได้วางแผนไว้ทั้งในแง่ปริมาณงาน เวลา คุณภาพและต้นทุน พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์เพื่อจะเป็นกรอบในการกำหนดพันธสัญญาระหว่างหน่วยปฏิบัติ (ผู้ใช้จ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงาน) และหน่วยงานผู้ดูแลทรัพยากรของชาติ (แทนประชาชน) นอกจากนั้นในระบบการวางแผนที่จะต้องมีการบริหารจัดการลำดับความสำคัญในแต่ละระดับ ตั้งแต่กลยุทธ์แผนงาน งาน/โครงการ กิจกรรม ผลผลิตและผลลัพธ์ เพราะข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้การตัดสินใจในการบริหารงานและการจัดสรรทรัพยากร

3.5 ด้านการบริหารการเงิน มีปัญหา คือ บุคลากรที่รับผิดชอบปฏิบัติงานไม่ตรงวิชาเอก (การเงิน) รวมทั้งต้องรับผิดชอบทั้งงานด้านการสอนและงานพิเศษ ไม่มีระบบฐานข้อมูลสำหรับการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณที่ไม่ตรงตามแผนงาน/โครงการ สถานศึกษาควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารการเงินมาปฏิบัติงานและส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ มีการบริหารงบประมาณภายในวงเงินของแผนงานที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการ ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ แนวปฏิบัติด้านการบริหารการเงินให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการเงิน กรมสามัญศึกษา (2544 : 20) ที่กล่าวว่า การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการประกันว่าความคล่องตัวทางการเงินและงบประมาณที่จะมอบให้หน่วยงานต่างๆ มากขึ้น จะไม่นำไปสู่การใช้จ่ายงบประมาณที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน หรือถ้าจะอธิบายให้ชัดเจนยิ่งขึ้นก็คือ เป็นการจักระบบการบริหารทางการเงินขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ

3.6 ด้านการบริหารบัญชี มีปัญหา คือ บุคลากรที่รับผิดชอบปฏิบัติงานไม่ตรงวิชาเอก (การเงิน) รวมทั้งต้องรับผิดชอบทั้งงานด้านการสอนและงานพิเศษ และระบบบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน รวมทั้งการบันทึกและสรุปบัญชีเงินคงเหลือประจำวัน สถานศึกษาควรแต่งตั้งบุคลากรที่ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการบัญชีมาปฏิบัติหน้าที่และส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ จัดทำเอกสาร หลักฐานทางการเงินบัญชีให้ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นปัจจุบัน บันทึกบัญชีให้ถูกต้อง ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการรับจ่ายเงินประจำวัน รายงานฐานะทางการเงินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมบัญชีกลาง (2545 : 130 - 132) ที่กล่าวว่า การรายงานทางการเงินและการรายงานผลการดำเนินงานทั้งสองประเภทเป็นสิ่งจำเป็นที่ส่วนราชการต่างๆ จะต้องดำเนินการจัดทำเพื่อเป็นที่ยืนยันถึงผลสำเร็จของงานตามที่ทำข้อตกลงกันไว้ เป็นการแสดงให้เห็นว่า จากวงเงินงบประมาณที่ได้รับ ส่วนราชการนำไปใช้จ่ายอย่างไรต้นทุนในการผลิตและการให้บริการเป็นอย่างไร รวมถึงการแสดงผลการดำเนินงานของงานหรือโครงการในแต่ละช่วงเวลาเป็นไปตามข้อตกลงที่ได้สัญญากัน ซึ่งความสำคัญของการจัดทำรายงานทางการเงิน เป็นการนำเสนอข้อมูลทางการเงินเพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานขององค์กรให้แก่บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์กรทราบถึงผลการดำเนินงานขององค์กรว่าบรรลุวัตถุประสงค์ หรือมีความสามารถในการบริหารการเงินขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความหมายต่อการตัดสินใจของผู้ใช้รายงานทางการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน รายงานทางการเงินจะเป็นตัวชี้วัดถึงความสามารถในการบริหารการเงินของผู้บริหารองค์กรนั้นๆ ว่ามีความสามารถนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้หรือไม่

3.7 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ มีปัญหา คือ บุคลากรไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเนื่องจากต้องรับผิดชอบทั้งงานด้านการสอนและงานพิเศษ ทะเบียนคุมวัสดุ ครุภัณฑ์ไม่เป็นปัจจุบัน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) และการรายงานการตรวจสอบพัสดุประจำปีของสถานศึกษา สถานศึกษาควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านการพัสดุมาปฏิบัติหน้าที่ และส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินทุกประเภทให้ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน มีการรายงานการตรวจสอบพัสดุประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของสมาคมผู้บริหารพัสดุแห่งประเทศไทย (2543 : 5 - 7) ที่กล่าวถึง การปฏิรูประบบงบประมาณแบบใหม่ ซึ่งเน้นผลผลิต/ผลลัพธ์ (Output/Outcome) การทำบัญชีคุมวัสดุ และบัญชีคุมครุภัณฑ์ แล้วเก็บสถิติจากตัวเลขการใช้จ่าย เพื่อนำมาวิเคราะห์ความคุ้มค่า และเปรียบเทียบการใช้จ่ายระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเหมือนกันหรือคล้ายกัน ทั้งนี้จะทำให้การคำนวณความต้องการในการตั้งงบประมาณถูกต้องตรงกับความจริงช่วยให้ประหยัดงบประมาณ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อองค์กร การมีการจัดซื้อหรือจ้างที่ดี และการบริหารจัดการใช้พัสดุ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างอย่างมีมืออาชีพ จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารของทุกองค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทางด้านการบริหารบัญชี เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เช่น ส่งเสริมในด้านการอบรม สัมมนา รวมทั้งการสรรหาบุคลากรเพื่อบรรจุแต่งตั้งควรคำนึงถึงบุคลากรที่จบการศึกษาทางด้านการบัญชีโดยตรงในการปฏิบัติงาน
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณ วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความต้องการของสถานศึกษา ตลอดจนการนำเสนอรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนต่อผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชนได้รับรู้ด้วย
3. สถานศึกษาควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละปีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2545). ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน มาตรฐานการจัดการทางการเงิน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรมบัญชีกลาง. (2545). คู่มือแนวทางการปรับเปลี่ยนระบบบัญชีส่วนราชการจากเกณฑ์เงินสดเข้าสู่เกณฑ์คงค้าง. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานด้านการเงินภาครัฐ.

- กรมสามัญศึกษา. (2544). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กระทรวงการคลัง. (2545). *ระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: กองกฎหมายและระเบียบสำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษณพงษ์ สายวรรณ. (2548). *การบริหารงานการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จันจิรา อมรสถิตย์. (2548). *ศึกษาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกระบี่.
- ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2544). *มาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 Hurdles* กับการจัดทำงบประมาณระบบใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- ดำรงค์ โตโย. (2549). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธงชัย เปรมชนม์. (2550). *รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2550.
- ประทีป เดชพันธ์. *สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- มณฑิรา น้อยบุตติ. (2549). *สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สมาคมนักบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย. (2543). *แนวทางการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุที่สอดคล้องกับการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานงบประมาณ. (2546). *การจัดการงบประมาณปี 2548 ตามกระบวนทัศน์ใหม่*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศาสนาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อารีย์ นิลเอก. (2554). *สภาพการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ภาคนิพนธ์ครุศาสตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.*